Redactiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primescu în Viena *Rudolfŭ Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A, Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Prețulŭ inserțiunilorŭ; o seria garmondŭ pe o colonă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta“ ese în fiecare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., Pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe șése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ:
la administrațiune, piața mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 199. Brașovŭ, Lunĭ, Marțĭ 5 (17) Septemvre 1889.

Brașovŭ, 4 Septemvre v.

Afacerea defraudatorului Kokan a intratŭ într'o fasă, care aruncă o tristă lumină asupra moralității și onestității, ce domnesce până susŭ, sub regimulŭ tiszaistŭ.

In cursulŭ pertractării ce începuse înaintea tribunalului din Pesta în afacerea Kokan, acesta a făcutŭ unele destăinuirĭ, care, de se vorŭ adeveri, vorŭ fi unŭ adevĕratŭ scandalŭ pentru administrația ungurescă a banilorŭ publicĭ.

Kokan defraudéză anĭ de dile banĭ din cassele ministeriului de comerciu, trăiesce lume albă și cu tóte astea nu atrage bănuélă superiorilorŭ, nu e controlatŭ de nimenea. Er înaintea tribunalului declară, că cassa de banĭ a ministeriului sta la disposițiunea tuturorŭ funcționarilorŭ, că până și secretarulŭ de statŭ și ministrulŭ îșĭ luau refugiulŭ la cassele de banĭ ale ministeriului.

Aceste destăinuirĭ au produsŭ unŭ efectŭ sdrobitorŭ asupra celorŭ dela putere, căcĭ afacerea acésta e o nouă și puternică armă în mâna opo-ițiunei în contra destrăbălării și imoralității ce bântue ca pecingenea administrația tiszaistă.

Insușĭ tribunalulŭ, în fața declarărilorŭ defraudatorului Kokan a trebuitŭ sĕ sisteze deocamdată pertractarea, pentru ca cercetarea sĕ se întregéscă, adecă sĕ se lămurescă, că óre mai luat'au și alțiĭ banĭ din cassa ce o administra și că la cine a fostŭ a doua cheiă a cassei esposițiunei din Pesta?

Foile guvernamentale suntŭ ca plouate de cele destăinuite în acéstă afacere, dér nu'șĭ perdŭ speranța, că se va dovedi nevinovăția fostului secretarŭ de statŭ în ministeriulŭ de comerciu Matlekovics și a fostului ministru de comerciu, Szecheny, pe carĭ Kokan i-a implicatŭ în acéstă scandalósă afacere.

Cu tóte astea nevoite suntŭ reptilele tiszaiste a recunósce, că nu mai merge cu miseria administrativă de adĭ, și că nu e destulŭ sĕ se retormeze administrația, ci *trebue sĕ se reformeze și obiceiurile și înclinările și modulŭ de traiu.*

Aci e aci, lipsesce crescerea bună, educațiunea inimei, sêmțulŭ moralŭ și cu elŭ moralitatea; de aci iau nascere apucăturile și înclinările rele, de a trăi bine și a munci puținŭ, de a fura banii publicĭ pentru satisfacerea acestorŭ înclinărĭ și deprinderĭ.

Dér dela capŭ se 'mpute peștele. Guvernulŭ tiszaistŭ s'a distinsŭ, de când șĭ-a înfiptŭ ghiarele în bugetŭ, prin destrăbălare, prin nedisciplină, prin risipă de banĭ, prin lipsa de sêmțŭ moralŭ; a folositŭ timpulŭ, nu ca sĕ guverneze cinstitŭ, ci ca sĕ persecute naționalitățile, sĕ 'șĭ bată jocŭ de cele mai sfinte drepturĭ ale acestora, sĕ falsifice adevĕratulŭ liberalismŭ, sĕ corupă societatea începĕndŭ cu coruperea alegĕtorilorŭ, sĕ bată câmpii după ideile smintite de maghiarisare și sĕ sădéscă ură între popórele patriei.

Ale tale dintru ale tale, domnule Tisza!

DIN AFARĂ.

Țelurile politicei rusescĭ.

In România, Bulgaria și Serbia se colporteză în mare numĕrŭ nisce hârtii tipărite, prin care se arată ca inevitabilŭ *rĕsboiulŭ în contra Austro-Ungariei*, în urma căruia Rusia va cuceri Galiția ostică; Ardélulŭ, Bănatulŭ osticŭ și Bucovina sudică se vorŭ încorpora cu România; Bosnia, Slavonia și Bacîca se vorŭ încorpora cu Serbia; prințulŭ Muntenegrului Nichita va ajunge rege alŭ Serbiei, regele României Carolŭ va fi isgonitŭ și înlocuitŭ cu o dinastiă ortodocsă, tóte bisericile ortodocse se vorŭ pune sub biserica statului rusescŭ, ér catolicii și protestanții vorŭ fi isgonițĭ din țerile balcanice. Acestea ar fi țelurile politicei rusescĭ!

Clerulŭ francezŭ și alegerile.

In lupta electorală dintre republică și monarchiă, clerulŭ francezŭ ia posițiune hotărîtă pentru monarchiă. Ministrulŭ de justiția Thevenet adresase o circulară cătră clerŭ, în care le recomandă sĕ fiă neutralĭ în lupta electorală. Episcopulŭ din Séez la rêndu-i a adresatŭ ministrului o scrisóre, alŭ cărei tonŭ e fórte provocatorŭ. Episcopulŭ din Bayeux descrie într'o pastorală persecuțiunile guvernului republicanŭ în contra bisericei și pe credincioșii séi îi îndémnă sĕ protesteze prin votulŭ lorŭ în tótă țéra. Episcopulŭ din Saint-Claud înfățișéză abținerea dela alegerĭ ca unŭ pĕcatŭ și poruncesce credincioșilorŭ séi sĕ-șĭ dea voturile lorŭ celorŭ mai demnĭ, mai capabilĭ și mai sigurĭ apĕrătorĭ ai religiunei, carĭ vorŭ fi și stâlpii cei mai tarĭ și neclintițĭ ai Franciei. Episcopulŭ din Valence dice chiar, că esistența mai departe a Franciei atêrnă de nimicirea republicei dușmane bisericei.

Arestărĭ în Sofia,

„Agenția balcanică“ din Sofia anunță, că în 11 Septemvre n., cu ocasiunea serbării onomasticei Țarului, doisprędece conducĕtorĭ ai oposițiunei zankoviste, radoslavoviste și karaveloviste, carĭ au întocmitŭ o manifestația, trimițĕndŭ fără permisiunea guvernului cerculare tipărite de cuprinsŭ politicŭ și dându-le acestora în modŭ ilegalŭ unŭ caracterŭ oficialŭ, au fostŭ arestațĭ și, după ce s'a încheiatŭ procesŭ verbalŭ cu ei, au fostŭ érășĭ liberațĭ. Afacerea se află în mânile justiției. Conducĕtorii din vorbă ai oposițiunei au înaintatŭ ministrului de justiția unŭ protestŭ. Te-Deumulŭ, ce avea sĕ se oficieze în catedrală, nu s'a sĕvêrșitŭ.

SCIRILE DILEI.

Regele României a primitŭ din partea președintelui Republicei Argentine și din partea președintelui Republicei Haiti câte o scrisóre de felicitare, drept rĕspunsŭ la notificarea ce li-s'a făcutŭ, că principele Ferdinand a fostŭ desemnatŭ ca moștenitorŭ presumptivŭ alŭ Corónei și a primitŭ titlulŭ de Alteță Regală, Principe alŭ României.

***

Transportulŭ vitelorŭ mĕrunte. Statutulŭ emisŭ din partea căpitanului orășănescŭ din locŭ, cu privire la transportulŭ vitelorŭ mĕrunte, care statutŭ a fostŭ întăritŭ de municipalitatea comitatului și de ministeriulŭ de interne, a întratŭ deja de mai multe lunĭ în vigóre, și transgresiunile în contra acestui statutŭ, mai cu sémă Vinerea cu ocasiunea têrgului de săptĕmână, se anunță la căpitănatulŭ orășănescŭ.

***

Turnŭ dĕrîmatŭ. In Apahida s'a dĕrîmatŭ la 12 Septemvre n. turnulŭ ce se zidesce alŭ bisericei românescĭ, împormântêndŭ sub dĕrîmăturĭ pe lucrătorĭ. Unulŭ din aceștia a fostŭ omorîtŭ, altul trage de mórte, mulțĭ suntŭ rănițĭ mai multŭ séu mai puținŭ greu. Procuratura din Clușiu a ordonatŭ cercetare.

***

Focŭ. Ni-se scrie: In 11 Septemvre pe la 5 ore după amédĭ, unŭ focŭ grôznicŭ a isbucnitŭ în comuna curatŭ românéscă Sântandreșŭ din cerculŭ Devei încâtŭ în timpŭ de 1 oră a prefăcutŭ în cenușe edificiile a 9 familii, ardĕndŭ cu totulŭ 9 case și 6 șurĭ, grâu, fênŭ, paiă și alte rechisite economice. Dauna se urcă peste 2000 fl. Dintre incendiațĭ, paguba cea mai mare a suferit'o părintele gr. or. Bera Avelŭ. Asigurațĭ în contra focului au fostŭ numai doi economĭ, unul cu 200 fl. și altulŭ cu 120 fl.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

O biserică românéscă din secolulŭ XIII.

In comitatulŭ Maramureșŭ, unulŭ dintre cele mai romantice plaiurĭ ale Țĕrii ungurescĭ, valea Izei—îmbogățită cu undele albastre ale Marei, după-ce apercurs o cale cam de vre-o opt mile loc — pe un șeșŭ rĕcoritŭ dinspre médă-nópte și sórerĕsare de vênturile Apețchei bĕtrâne și bórea aromată a pleșugului Popŭ Ioanŭ — se varsă în Tisa, formândŭ unŭ ostrovŭ dintre cele mai frumóse. Pe acest ostrovŭ este situatŭ Sighetulŭ Marmației, têrgŭ vechiu cu privilegii date de Ludovicŭ I la an. 1352, scenă a mai multorŭ întêmplărĭ de mare însemnătate, făuriă unde de-alungulŭ veacurilorŭ s'a fabricatŭ de cătră naționalismulŭ falsŭ maghiarŭ săgețile cele mai venmóse contra Românilorŭ mărmățenĭ, locŭ în multe chipurĭ interesant pentru noi Românii. Se înșirămŭ astă-dată unulŭ:

Têrgulŭ s'a fălitŭ multă vreme cu unŭ vechiu monumentŭ istoricŭ, biserica ev. ref. consumată de flacărĭ la an. 1859. Asupra trecutului acestei biserici s'au făcut cercetărĭ migălóse din partea scriitorilorŭ Várady Gábor, Henszlmann Imre, póte cel mai bunŭ archeologŭ maghiarŭ, și Szilágyi István, eruditulŭ directorŭ alŭ liceului din Sighetŭ. Pentru-că nu în tóte ne vinŭ la socotélă acestea cercetărĭ, nu putemŭ dice lipsite de meritŭ, vomŭ face câteva reflexiunĭ asupra acelora.

Cercetările potŭ fi resumate în următórele:

Partea din frunte a bisericei, naia, probabilŭ c'a fostŭ clădită între anii 1050—1150, altarulŭ și portalulŭ de căpetenia cam pe la mijloculŭ seculului XIII, ér sacristia (vestmêntăria) verosimilŭ la an. 1320. Atâta despre timpulŭ în care biserica s'a clăditŭ.

Biserica cu an. 1624 începĕndŭ a trecutŭ în posesiunea ev. reformațilorŭ. Biserica formase timpŭ îndelungatŭ averea romano-catolicilorŭ, considerândŭ însĕ structura clădirei; *biserica la început a fostŭ a credincioșilorŭ de ritulŭ rĕsăritênŭ.* Biserica la an. 1632 a fostŭ de nou văruită, i-s'a redíditŭ și cereulŭ. La an. 1717 a fostŭ jăfuită de Tătarĭ carĭ îșĭ aflară mórtea prin securile Românilor la comuna Borșa. La an. 1728 cotolicii se încércă se o recâștige, însĕ înzadarŭ. La anulŭ 1775 turnulŭ prin o ordinațiune a reginei Maria Teresia se modifică. La an. 1842 biserica este spoită, cu acéstă ocasiă s'au aflat pe pĕrețĭ zugrăvite nisce frumóse picturĭ frescurĭ. Cu privire la aceste picturĭ d-lŭ Szilágyi István în anulŭ 1850 scrie în „Magyar Akadémiai Értesitö“ între altele și urmĕtórele:

„In ceea ce privesc icónele, ochiulŭ rĕmâne isbitŭ de anumite caractere, ce ne revócă în memoria obiecte de prin țeranóstră. Astfel este cinga (chinga) și bălțarulŭ (peptarulŭ, presura, der Brustriemen) dela calulŭ Sf. George, dér înainte de tóte și mai alesŭ lințiolulŭ, cu care ângerulŭ duce la ceriu spiritul martirului, apoi chinditura de pe cămașa S-tei Caterine. Tóte acestea întru atâta sémĕnă cu obiectele de felulŭ acesta din casele țĕranului mărmățanŭ, încâtŭ nicĭ chiar unŭ minutŭ nu ne putemŭ îndoi asupra indigenității lorŭ. Nu este casă la țĕranii nostri din Marmația, în care sĕ nu afli lințiole de felulŭ acestuia. Indrăsnescŭ decĭ a scăpa vorba: zugravulŭ séu că a fostŭ din Marmația, séu vreme îndelungată a locuitŭ acolo, séu la orĭ-ce casă era din vr'unŭ ținutŭ alŭ Ungariei, unde a fostŭ în usŭ acestŭ modŭ de țesere.“

La anulŭ 1859 biserica a fostŭ consumată de flacărĭ, pe zidurile crepate d-lŭ Szilágyi a descoperitŭ și mai multe zugrăvirĭ de felulŭ celorŭ pomenite. Atâta despre istoriculŭ bisericei. Acum sĕ ne facemŭ și noi observațiile nóstre.

Erudiția lui Henszlmár și Szilágyi ne garantéză órecum pe deplinŭ, că naia bisericei a fostŭ clădită în véculŭ XI séu XII, adecă pe când în architectură stilulŭ gotic începea sĕ dée în lăturĭ stilulŭ elino-romanŭ și nu putemŭ avea nimicŭ de observatŭ nicĭ în potriva aserțiunei, că altarulŭ și portalulŭ principală a fostŭ edificatŭ probabilŭ cam pe la mijloculŭ secolului XIII, dér ne place a crede, că sacristia a trebuitŭ sĕ fiă mai târdiu edificatŭ, decâtŭ cum îlŭ punŭ scriitorii din cestiune, așadér după an. 1320, mai îndĕrĕtŭ cu câteva decenii. Și écă pentru ce. Mania de a face din poporațiunea de ritulŭ rĕsăritênŭ a țĕrii credincioșĭ pravaslavnicĭ, catolicĭ apusenĭ, s'a ivitŭ în țĕrile nóstre întâiașĭ dată cu óre-care vehemință sub Carolŭ I, dér ea luase mai multă cutezanță numai sub regele Ludovicŭ I, între anii 1342—1382. Ne este binecunoscutŭ din istoriă, că în acéstă privință nu se-a făcutŭ multă alegere nicĭ în mijlóce. Cu tóte acestea în cele mai multe rĕndurĭ numai róta și alte specimene de torturĭ puneau pe

Foculŭ se dice că a luatŭ nascere din-tr'o claiă de fênŭ, ce au aprins'o nisce copii de 5—6 anĭ, carĭ se jucau cu aprinjóre (chibrite).

* * *

Furtŭ de sare. Aceeaşĭ fóiă spune, că de mai multŭ timpŭ se fură sistematicŭ sare dela oficiulŭ minelorŭ de sare din Uióra. Comitetulŭ administrativŭ alŭ comitatului a hotărîtŭ sĕ intervină la ministerŭ pentru înfiinţarea unei garde permanente de gendarmĭ, deórece gardii financiarĭ, precum amarŭ se plânge directorulŭ financiarŭ, mâncă dese bătăi dela hoţii de sare.

* * *

Esposiţiă de copii. Vinerea trecută a fostŭ în Sibiiu esposiţia de copii, ce a organisat'o reuniunea higienică de acolo. Au fostŭ espuşĭ 98 copii, dice „Sieb. Deutsch. Tgbltt“, cei mai mulţĭ românĭ din solgăbirăĕtulŭ Sĕliştei. Premiulŭ ântâiu din cele 13 l'a luatŭ unŭ băĕtŭ din Sĕlişte, alŭ doilea unŭ băĕtŭ din Guşteriţa.

* * *

Magazinulŭ de tutunŭ din Portoşŭ lângă Mureşŭ, unulŭ din cele mai marĭ ale Ardélului, se va transfera, spune „Kolozsvar“, încă în anulŭ acesta la Deva. Motivele nu se spunŭ.

* * *

Concertŭ. Programa concertului (cu orchestră) ce-lŭ va da Marţĭ în 17 Sept. 1889 în sala otelului Nr. I d-şóra **Irena de Brenneberg**, cu concursulŭ d-lui *Stenner*, este de următorulŭ cuprinsŭ 1. *Weber*: „Iubel-Ouverture“ pentru orchestră (musica orăşănéscă). 2. *Paganini:* Concertŭ (D-dur) pentru violină cu acompaniamentŭ de orchestră (orchestratŭ de A. Brandner) (Cadenţa Helmesbergersen), d-şóra Irena de Brenneberg. 3. a) *Gade:* „So oft mein Auge die Fluren schaut“ (din „Erl königs Tochter)“. b) *Kremser*: „Wilhelmus von Nassauen“ din „Altniederländische Volkslieder“, pentru baritonŭ cu acompaniamentŭ de orchestră, d-lŭ Fr. Stenner. 4. *Sarasate:* „Fantasia Faust“ pentru violină cu acompaniamentŭ de orchestră (orchestratŭ de A. Brandner), d-şóra Irena de Brenneberg. 5. *Beethoren*: Partea 2-a din symphonia C-dur pentru orchestră (musica orăşănéscă). 6. *Vieuxtemps*: Concetŭ (E-dur) pentru violină cu acompaniamentŭ de orchestră, d-şóra Irena de Brennerberg. Inceputulŭ la 8 óre séra. — Bilete se află de vêndare la libraria Zeidner şi séra la cassă.

Mateiu Corvinŭ.

„Telegrafulŭ Românŭ“ din Bucurescĭ scrie:

In Ungaria lumea, care se dice luminată, şi-a luatŭ sarcina pe atâtŭ de ingrată pe câtŭ de periculósă pentru statŭ de a aţîţa, în totŭ momentulŭ, şovinismulŭ maghiarŭ şi d'a împinge astfelŭ la contopirea celorlalte naţionalităţĭ în elementulŭ unguresců.

Istoricii ungurĭ contribue, în prima liniă, la întruparea şi rĕspândirea acestei rĕtăcirĭ. Ei şi-au propusŭ a nimici dovedile istorice despre continuitatea Românilorŭ pe pământulŭ vechei Dacii şi lucrédă, cu o stăruinţă — care ar fi admirabilă, décă s'ar pune în serviţiulŭ adevĕrului — spre a interpreta documentele în sensŭ păgubitorŭ Românilorŭ.

O nouă dovadă de acestŭ felŭ ni-s'a datŭ cu ocasiunea serbărilorŭ pentru aşedarea petrei comemorative pe casa în care s'a născutŭ marele rege alŭ Ungariei, Mateiu Corvinŭ. La acea serbare s'a glorificatŭ Mateiu spunêndu-se, că elŭ e podóba tronului regalŭ maghiarŭ.

Aşa este, poporulŭ maghiarŭ şi acum pré-măresce şi plânge pe eroulŭ şi pe administratorulŭ M. Corvinŭ în proverbulŭ *Meghalt Mátyás Király, oda az igazság*! (a murită regele Mateiu, a murită dreptatea!)

Dér s'a mai afirmatŭ, cu strania pretenţiune d'a spune unŭ adevĕrŭ istoricŭ, că Mateiu Corvinŭ a fostŭ Maghiarŭ de némŭ. Acéstă afirmare este istoricesce falsă.

Intr'adevĕrŭ, Mateiu Corvinŭ a fostŭ rege şi mare rege alŭ Ungariei, *dér de némŭ română*; era, póte, cum suntŭ şi astădĭ mulţĭ în Sĕcuime, Românŭ cu limbă unguréscă.

Naţionalitatea română a lui Corvinŭ nu se póte seriosŭ contesta, căcĭ cronicarĭ maghiarĭ vechĭ şi documente, care nu potŭ fi puse în dubiu, o dovedescŭ în modulŭ celŭ mai plausibilŭ şi neîndoiosŭ.

Citămŭ, între alte documente, care vĕdescŭ românitatea marelui rege maghiarŭ, numai următórele, care ni-se parŭ îndestulitóre:

Bonfinius spune, că originea lui Mateiu Corvinŭ se trage din Corvinii românĭ. Cronicarulŭ *Heltai* scrie, că tatălŭ lui M. Corvinŭ a fostŭ din părinţĭ românĭ. In fine *Aeneas Silvius*, papa Piu II. de mai târdiu, declară pe tată-sĕu de Românŭ. Citămŭ chiar textulŭ:

„Iohannes Hunniades, cuius nomen obnubilabat, non tam Hungaris, quam Valachis, ex quibus natus erat, gloriam auxit.“ Eacă şi traducerea: *„Ionŭ Huniade*) alŭ cărui nume a întunecatŭ pe alŭ celorlalţĭ* — autorulŭ vorbesce de bărbaţii renumiţĭ Maghiarĭ citaţĭ mai sus în lucrarea sa — *a sporitŭ gloria nu atâtŭ a Ungurilorŭ, câtŭ a Românilorŭ din care era născutŭ.*“

*) Ionŭ Huniade era tatălŭ lui Matei Huniade Corvinŭ

Aceste documente, neputêndŭ fi întru nimicŭ bănuite, românitatea de origine a lui Matei Corvinŭ se dovedesce clarŭ şi în modŭ necontestabilŭ.

Pretenţiunile ridicate în serbarea dela Cluşiu suntŭ decĭ o îndăsnéţă şi neomenósă falsificare a adevĕrului istoricŭ. Nu Ungurŭ, ci Românŭ fost'a Mateiu Corvinŭ şi adus'a Ungariei atâtŭ de marĭ şi nemărginite servicii-încâtŭ, chiar după 400 de anĭ dela mórte, poporulŭ îĭ păstrézâ legendele şi'şĭ aduce aminte de elŭ şi de faptele lui cu recunoscinţă adêncă şi meritată.

L'au revendicatŭ Maghiarii, falsificândŭ istoria; îlŭ revendicămŭ noi ca alŭ nostru, întemeiaţĭ pe adevĕrulŭ istoricŭ, pe documente nebănuite.

Şi acum, unŭ învĕţământŭ trebue sĕ tragemŭ din cele petrecute la Cluşiu. Dat'am Ungariei, ca şi altorŭ ţĕrĭ, fii valoroşĭ d'ai noştri, cari le-au adusŭ servicii imense. Acele naţiunĭ străine, când le recunoscŭ serviciile, şi'i însuşescŭ şi-i umilescŭ desbrăcându-i — ca în casulŭ lui Corvinŭ — de calitatea lorŭ naţională.

Invĕţĕmêntulŭ ce trebue sĕ tragemŭ din acestea este că: *Românii, orĭ de pe unde, ai Românilorŭ şi numai ai lorŭ trebue sĕ fiă şi pentru Românĭ sĕ lucreze*; căcĭ cei ce au lucratŭ pentru alţii — ca Corvinŭ — nu vorŭ avea nicĭ măcarŭ mângâiarea,ca naţiunea lor sĕ se foloséscă cu ceva din bin binele făcutŭ de ei altorŭ naţiunĭ.

Afacerea Kokán.

Prima di a processului.

Mercurĭ în 11 Septemvre s'a începutŭ pertractarea finală în procesulŭ acesta sensaţionalŭ de defraudare, care după două dile s'a amânatŭ din nou.

Tribunalulŭ este compusŭ din consilierulŭ br. Bela *Rudáyensky* ca preşedinte, şi ca votanţĭ d-nii *Kálosy* şi *Bāno*. Acusatorŭ publicŭ e procurorulŭ *Tassy* ér erariulŭ păgubitŭ e representatŭ prin consiliarulŭ Alex. *Makai*. Ca apĕrătorŭ funcţionéză advocatulŭ Geza *Polonyi*.

Interogatoriulŭ acusatului.

Ioanŭ Kokan e născutŭ în Kalocsa de 42 de anĭ, rom. cat. însuratŭ şi tată a trei copii. Elŭ a fostŭ directorŭ alŭ oficiilorŭ de manipulaţiune în ministeriulŭ de comerciu.

Preşedintele: Acusatule Kokan, ai audîtŭ acusaţiunea ce se ridică în contra d-tale; mărturisescĭ că ai defraudatŭ banĭ de ai statului în suma totală de 42,696 fl. 54 cr.? — *Kokan:* Nu, nu-o mărturisescŭ. — *Preş.*: Ai mărturisitŭ acésta la poliţiă şi mai târdiu înaintea judelui de instrucţiune şi acum după 10 lunĭ tăgăduescĭ. — *Kokan*: Credeam atuncĭ, că ministeriulŭ va da întregei afacerĭ o altă direcţiune şi nu mĕ va lăsa în tină. — *Preş.*: Cine dér sĕ fi comisŭ defraudare. — *Kokan:* Vĕ rogŭ *sĕ întrebaţĭ pe acela care păstra duplicatulŭ cheilorŭ dela cassă.* — *Preş.*: De ce ai mărturisitŭ dér la ţinvestigare? — *Kokan*: Voiam sĕ scotŭ pe domnii în ministeriu şi şi pe mine sĕ mĕ scotŭ din suspiţiune. — *Preş.*: Câtŭ ai defraudatŭ dér însuşĭ? — Acusatulŭ *Kokan*: Celŭ multŭ 20,000 până în 24,000 fl. Orĭ câtă silinţă mi-aş da, nu potŭ scóte mai multŭ la ivélă ca 24,000 fl. — *Preş.*: Numesce dér pe aceia, carĭ după părerea d-tale au defraudatŭ? — *Kokan:* N'am pututŭ sĕ dau de urma respectivului, deşi mi-am datŭ mare silinţă. Faptŭ este că fiecare cassă avea două chei, şi duplicatulŭ cheii îlŭ păstra o altă persónă.

Preş. Când ai intratŭ în serviciulŭ statului? — *Kokan*: In 1873. — *Preş.*: Când ai fostŭ numitŭ directorŭ alŭ oficiilorŭ de manipulare? — *Kokan* In 1885. — *Preş.*: Când ai începutŭ defraudările? *Kokan*: La finea anului 1885. Abia luasem asupra mea cassa şi vĕdui, că lipsescŭ din ea 400 fl. Am provocatŭ pe unŭ funcţionarŭ, de a cerceta lucrulŭ, dér nu s'a făcutŭ nimicŭ. — *Preşedintele*: Firesce că după aceea ai continuatŭ defraudările? — *Kokan*: în sume de 50—200 fl. Am defraudatŭ numai din banii esposiţiei din Pesta. — *Preş.*: Acésta nu e adevĕratŭ, căcĭ după propriele'ţĭ mărturisirĭ ale d-tale ai defraudatŭ din sumele depuse. — *Kokan*: Deórece am admisŭ că cei 42,000 fl. i-am defraudatŭ însuşĭ, am trebuitŭ sĕ recunoscŭ şi asemenĭ posturĭ, pe carĭ nu le-am atinsŭ nicĭ-odată. — *Preş.*: Ei bine, eu îţĭ voiu dovedi, că ai defraudatŭ şi din depunerĭ. Ai defraudatŭ şi suma depusă de Rausch. — *Kokan* Acésta nu e corectŭ.

Preş.: Ducatulŭ Baden a cumpĕratŭ dela herghelia reg. ung. a ministeriului de comerciu doi armăsarĭ, pentru carĭ s'au trimisŭ 6000 fl. Acéstă sumă numai după 11 lunĭ ai pus'o în cassă, când se observase, că lipsesce. Şi aceştĭ banĭ i-ai cheltuitŭ adecă i-ai defraudatŭ. — *Kokan.* N'am cheltuitŭ eu aceştĭ banĭ, ci i-am împrumutatŭ unorŭ domnĭ marĭ din ministeriu. — *Preş.* Numesce pe aceştĭ domnĭ. — *Kokan. Ministrului conte Paulŭ Szechenyi şi secretarului de statŭ Matlekovits i-am împrumutatŭ.* — *Preş.*: Acestorŭ domnĭ? — *Kokan.* Mai bine disŭ consiliarului ministerial *Kozma*; acestuia i-am împrumutatŭ 700 fl. şi vre-o 1400 fl. am împrumutatŭ diurniştilorŭ şi canceliştilorŭ. — *Preş.* De ce n'ai făcutŭ arătare? — *Kokan: Cui sĕ-i fi făcutŭ*

---

buza ortodoxului schismaticŭ mărturisirea credinţei apusene. In acéstă epocă credemŭ noi, că s'a edificatŭ şi sacristia la biserica din Sighetŭ. Biserica însaşĭ, după cum mărturisescŭ şi scriitorii din cestiune, la începutŭ a fostŭ menită pentru credincioşĭ de ritulŭ rĕsăritênŭ. Se clădesce însă sacristia şi biserica — aşa se vede — trece în posesiunea catolicilorŭ. Orĭ cine póte conchide, că aci nu s'a urmatŭ cale firéscă, căcĭ, sciindŭ odată, câtŭ ţineau încă ómenii la legea lorŭ pe acele vremurĭ, nu putemŭ admite cu minte luminată, că credincioşii rĕsăritenĭ au trecutŭ ei de ei, ei de bună voiă la catolicismŭ. Aşa dér a trebuitŭ, ca aci forţa sĕ suprime dreptulŭ netăgăduitŭ. Şi astfelŭ, numai în urma acestei conversiunĭ silnice a pututŭ sĕ se edifice sacristia.

Sĕ nu admitemŭ însĕ acéstă părere, sĕ conchidemŭ la o altă cu multŭ mai verosimilă. Scriitorii pomeniţĭ mai susŭ nu amintescŭ, decâtŭ că biserica la începutŭ a servitŭ celorŭ de ritulŭ rĕsăritênŭ. Ei bine, rĕsăritenĭ au fostŭ şi încă mai suntŭ şi astădĭ în Ţera unguréscă şi între Sêrbĭ şi între Românĭ; pe acele vremurĭ au mai fostŭ încă şi Ruşĭ. Dér firesce, aci nu póte fi vorba decâtŭ de Ruşĭ şi Românĭ, căcĭ în Marmaţia, de când se pomenesce că au venitŭ Maghiarii în aceste ţĕrĭ, nu au fostŭ decâtŭ Ruşĭ şi Românĭ. A cui decĭ din aceste două némurĭ a fostŭ biserica? Spunemŭ din capulŭ locului: a Ruşilorŭ n'a pututŭ sĕ fiă nicĭ la unŭ casŭ, căcĭ deşi nu se póte arăta cu esactitate istorică, că Ruşii, înainte de a fi colonisaţĭ de principele Teodorŭ Coriatovich în Marmaţia şi în comitatele vecine, ar fi fostŭ locuitŭ până chiar şi în Sighetulŭ Marmaţiei, picturile frescurĭ descoperite la an. 1842 şi 1859 de d-lŭ Szilágyi suntŭ pentru tesa: că biserica, înainte de a fi fostŭ clădită sacristia, înainte de a fi trecutŭ în posesiunea catolicilorŭ, a trebuitŭ sĕ fiă a credincioşilorŭ românĭ de ritulŭ rĕsăritênŭ. Aşa e, aceste picturĭ frescurĭ sémĕnă de minune cu ţĕsĕturile ţĕranilorŭ din Marmaţia, — în Marmaţia însă, va observa cineva, suntŭ trei némurĭ: Maghiarĭ, Ruşĭ şi Românĭ, şi d-lŭ Szilágyi nu ne spune espres, că picturile frescurĭ cu ţĕsĕturile căruia dintre aceste trei némurĭ sémĕnă? Dér acésta nu îngreunéză deslegarea cestiunei în nimic, — noi nu putem vorbi de ţĕsĕturĭ în stilŭ maghiarŭ, căcĭ stilŭ maghiarŭ nu a esistatŭ de cându-i lumea, după cum şi Maghiarii recunoscŭ şi biserica a fostŭ pentru credincioşĭ de ritulŭ rĕsăritênŭ pe timpulŭ când picturile frescurĭ s'au zugrăvitŭ, ér Maghiarii pe acestea timpurĭ au fostŭ catolicĭ. E lucru naturalŭ decĭ, că aci nu póte fi vorba decât de Ruşĭ şi Românĭ. Se ivesce decĭ întrebarea: picturile frescurĭ descoperite de d-lŭ Szilágyi sémĕnă cu ţĕsĕturile rusescĭ sĕu cu cele românescĭ?

Inainte de a rĕspunde la acéstă întrebare, facemŭ o mică digresiune. La anulŭ 1882 în Sighetulŭ Marmaţiei s'a întocmitŭ o esposiţiă de industriă de casă. Bărbaţĭ îndemânaticĭ în cele ale esteticei, trimişĭ din partea ministrului unguresců şi de „Kárpát-Egyesület“, au constatatŭ în acéstă esposiţiă următórele: în ceea ce privesce ţĕsĕturile de casă la poporaţiunea din Marmaţia esistă unŭ unŭ unicŭ stilŭ, imitaţia stilului *romanŭ*, une-orĭ curatŭ stilŭ romanŭ, şi acésta în părţile locuite de Românĭ. („Teendöink a kiálitás után“, de Hollosy István, în M. Szigetŭ 1882).

Acum sĕ rĕspundemŭ la întrebarea de mai susŭ. D-lŭ Silágyi nu putea vorbi decâtŭ de ţĕsĕturĭ ce se află în casele ţĕranilorŭ românĭ, căcĭ numai ele au caracterŭ distinctivŭ între tóte celelalte. Aşadérâ e afară de ori-ce îndoială, că biserica a fostŭ la începutŭ a Românilorŭ cu ritŭ orientalŭ.

Acum sĕ reluămŭ firulŭ criticei întrerupte. Am disŭ, că sacristia a fostŭ clădită mai târdiu decâtŭ anulŭ 1320; spre acestŭ scopŭ disesemŭ, că a trebuitŭ sĕ fiă edificată pe timpulŭ când sub Ludovicŭ I bântuia mania de a face catolicĭ chiar şi cu sila din credincioşii de ritulŭ rĕsăritênŭ. Dér am mai disŭ, că spre dovedirea aserţiunei de mai susŭ vom stărui a ajunge şi la o altă deducţiune, la o părerere mai multŭ probabilă. Şi ce făcusem? Am stăruitŭ a înlesni calea ce duce la acéstă părere mai întemeiată şi am doveditŭ, că biserica a trebuitŭ sĕ fiă românéscă, am doveditŭ acésta cu scopulŭ ca sĕ putemŭ susţinea că sacristia a fost edificată mai târdiu decâtŭ anulŭ 1320 şi credemŭ că a fostŭ edificată numai după-ce Românii din Marmaţia au emigratŭ în Moldova, totŭ sub Ludovicŭ I, căcĭ astfelŭ fiesce-care îşĭ póte esplica, cum de biserica menită pentru credincioşĭ de ritulŭ rĕsăritênŭ a trecutŭ în secolulŭ alŭ XIV în posesiunea romano-catolicilorŭ. Anulŭ în care s'a petrecutŭ

arĕtarea; nu cumva aceluia care încuviinţase împrumutulŭ? — *Preş.* Cine a datŭ acésta încuviinţare? — Acusatulŭ *Kokan*: Ministrulŭ şi secretarulŭ de statŭ. — *Preş.* Cui i-ai datŭ dér banii? Consiliarului ministerialŭ Kozma? E ciudatŭ că deodată aducĭ înainte asemenĭ lucrurĭ? *Kokan.* Şi la investigaţiune am declarat astfelŭ. — *Preş.*: Acolo ai vorbitŭ numai de *avansurĭ*. — *Kokan.* Speramŭ că ministrulŭ va aplana lucrulŭ.

Preş. Spune'mĭ acum Kokan, décă n'ai fostŭ D-ta vinovatulŭ, de ce ţi-ai mai datŭ silinţa a juca comedia cu cei 42,000?*) *Kokan.* Imĭ pare destulŭ de rĕu că am făcut'o. *Décă m'aş fi dusŭ atuncĭ la ministru şi aş fi vorbitŭ cu elŭ atuncĭ uu aş sta acum aici.* (Mişcare în publicŭ.) *Preş.* Nu suspiţiuna aicĭ pe nimenĭ, căcĭ s'ar fi făcutŭ complicele d-tale acela, care ar fi voitŭ sĕ te scape, dóră nu vei voi a suspiţiuna pe ministru cu aşa ceva? — *Kokan.* Nu, dér ministrulŭ a fostŭ totdéuna bunŭ taţă cu mine, elŭ ar fi aplanatŭ afacerea. — *Preş.* D-ta de aceea n'ai depusŭ în cassă banii primiţĭ dela Rausch, pentru ca sĕ nu se descopere lipsa? — *Kokan.* Aşa e. —

Preşedintele întrebà apoi pe acusatulŭ Kokan, sĕ-i esplice cum vine, că c'unŭ salarŭ de 1500 fl. şi cu alte onorare de vr'o 650 fl. pe anŭ, făcea elŭ (acusatulŭ) unŭ luxŭ aşa de mare acasă? *Kokan* rĕspunse că atuncĭ când s'a însuratŭ la 1876 a primitŭ ca zéstre a nevestei sale în anulŭ ântâiu 4000 fl si mai târḑiu ajutóre. *Preş.* — Dér cu tóte astea din 2000 fl. pe anŭ nu puteai sĕ zidescĭ casă — *Kokan.* Dér nu s'a luatŭ în consideraţiă că dela br. Bornemisza pentru care am intervenitŭ într'o afacere de petroleu am primitŭ unŭ onorarŭ de 3000 fl.

Preş. Ai spusŭ judelui instructorŭ că cheltuiai pe fiecare ḑi celŭ puţinŭ 5 fl. pentru birje, pentru că voiai sĕ fii cavalerŭ; mai departe aduceai pe lună pentru casă vinŭ şi bere de celŭ puţinŭ 60—70 fl., făceai şi escursiunĭ, cumpĕrai copiilorŭ d-tale jucării scumpe; mai departe contribuiai pentru scopurĭ de binefacere aşa pentru praporulŭ bisericei catolice din Duna-Földvar 100 fl. pentru spoirea bisericuţei franciscane 50 fl. ş. a. Ai depusŭ vr'odată banĭ în cassa de păstrare? — *Kokan.* Eu niciodată, nevastă-mea însĕ a depus — *Preş.* depus'au copii d-tale pe numele lorŭ? — *Kokan* Da, 4000 fl.

Se cetescŭ apoi depunerile, ce le-a mai făcutŭ Kokan despre cheltuielile sale private, aşa spune, că a cumpĕratŭ vase cu piedestalŭ de argintŭ, nevestei sale cercei de briliantŭ, brăţare, inele cu briliante. Neguţătorii dela carĭ cumpĕra Kokan au arătatŭ cumpĕrărĭ în sumă de 5574 fl. 70 cr.

La întrebărĭ rĕspunde mai departe Kokan, că elŭ a absolvatŭ gimnasiulŭ în Kalocsa, apoi a studiatŭ medicină şi filosofiă în Pesta, mai târḑiu s'a decisŭ a deveni funcţionarŭ de manipulare.

Preş. Afirmĭ, că cela, care poseda duplicatulŭ cheii (a doua cheiă) dela cassa administrată de d-ta a luatŭ de acolo banĭ. Nu tea-i interesatŭ nicĭ-odată de aceeea cine posede a doua cheiă? — *Kokan.* Niciodată.

Votantulŭ *Bano*: Ai administratŭ cele trei casse din oficiu? — *Kokan*: Numai cassa domestică am administrat'o *ex offo*, celelalte două casse le-am administratŭ numai din amabilitate şi n'am primitŭ nicĭ unŭ onorarŭ, precum n'am primitŭ nicĭ pentru administrarea cassei esposiţiei din Pesta. — *Procurorulŭ:* Câţĭ banĭ erau în cassa esposiţiei? — *Kokun* Intr'una vre-o 60,000 fl. în cealaltă vre-o 14,000 fl. — *Procurorulŭ*: Când aţĭ încheiatŭ socotelile? — *Kokan* In Decemvre anulŭ trecutŭ după ce s'au fostŭ descoperit defraudările.

Apĕrătorulŭ: Cum se făcea scontrarea. — *Acusatulŭ:* Inainte de scontrare cu o ḑi venea unŭ funcţionarŭ de manipulaţiă la mine şi *mĕ însciinţa despre scontrare.* Aveam dér timpŭ de a pregăti cassa şi de-a acoperi lipsurile din celelalte două casse, astfelŭ în ḑiua următórea cassa era în deplină ordine până la unŭ crucerŭ. (Ilaritate).

Acusatulŭ respunde apoi la întrebările ce i se mai punŭ, că amploiaţii, carĭ îlŭ însciinţau mai înainte despre scontrare se numescŭ *Illy* şi *Krivan* şi că cassa esposiţiei unguresci din 1886 nu s'a scontratŭ niciodată până la arestarea lui.

Apĕrătorulu Câtŭ ai împrumutatŭ din banii sosiţĭ pentru cei doi armăsarĭ? — *Kokan*: Cu totulŭ 2,100 fl. De aci a primitŭ consilierulŭ ministerialŭ Kozma 500 fl. ca împrumutŭ, consilierulŭ de secţiune Ienney o sumă mai mare şi ceilalţĭ funcţionarĭ mai inferiorĭ sume mai micĭ. Afară de aceea a primitŭ d-lŭ Kozma ca împrumutŭ 200 fl. dintr'unŭ altŭ fondŭ. — *Apĕrătorulŭ:* Iţĭ dau dumnealorŭ ceva în scrisŭ? — *Kokan*: 'Mi dau obligaţiunĭ. De multeorĭ remâneau banii la ei 1—1½ anĭ. — *Apĕrătorulŭ*: Dat'ai din banii sosiţĭ la d-ta şi altorŭ domnĭ în ministeriu avansurĭ? *Kokan* Da. *Apĕrăt.*: Cu-i de pildă? — *Kokan. D-lui ministru.* — *Apĕrăt.*: Când? — *Kokan.*: *Inaiutea alegerei de deputatŭ i-am datŭ odată 10,000 fl.* — *Apĕrăt.*: Contra unei obligaţii? — *Kokan: Nu, numai aşa*, d-lŭ ministru mi-a replătitŭ după 4 ḑile cele 10,000 fl.

Preş. îlŭ întrerupe aicĭ şi ḑice, că nu póte concede ventilarea unorŭ asemenea afacerĭ, carĭ nu stau în legătură cu procesulŭ. Apĕrătorulŭ *Polonyi*: Mĕ rogŭ de iertare, onor. tribunalŭ, décă *conducĕtorii superiorĭ dau unŭ asemenea esemplu cum sĕ se administreze banii ţĕrei*, atuncĭ suntŭ şi aceştia rĕspunḑĕtorĭ pentru urmărĭ.

Apĕrătorulŭ (cătră acusatŭ) La investigare ai spusŭ, că ai datŭ 2000 fl. cuiva pentru familia lui Trefort. — *Kokan* Da, d-lui ministru ii am datŭ. — *Apĕrăt.*: Pentru care scopŭ. — *Kokan:* Unŭ scopŭ nu mi-s'a arătatŭ, dér sciam că familia lui Trefortŭ era în strîmtóre. *Adeverinţa era o cólă de hârtiă gólă numai cu subscrierea ministrului.*

Preş.: S'a restituitŭ mai târḑiu acésta sumă? — *Kokan*: Da. Presidiulŭ ministeriului a restituitŭ banii mai târḑiu. *Preş.:* Aşadéră?

Apĕrătorulŭ D-lŭ *secretarŭ de statŭ te-a pusŭ sĕ-i cumperĭ mobilă?*

Preş. Nu potŭ sĕ admitŭ asemenĭ întrebărĭ, carĭ nu stau în legătură cu procesulŭ. Avansurile date de Kokan s'au restituitŭ tóte, precum dovedescŭ şi chitanţele alăturate la acte.

Apĕrătorulŭ Dér aceste *chitanţe suntŭ falsificate* (Mişcare în publicŭ).

Preş. Nu e tréba acestei pertractărĭ a esamina acésta; poftiţĭ, d-le apĕrătorŭ, décă sunteţĭ de părerea acésta, de a face arătarea la autoritatea competentă.

Apĕrătorulŭ. Facŭ dér în numele lui Kokan arătare înaintea tribunalului pentru falsificare de documente.

Preş. Nu aicĭ este loculŭ unde sĕ se facă acéstă arătare.

(Aicĭ sĕ suspende şedinţa).

*) Alusiune la aceea că Kokan s'a prefăcutŭ a fi perdutŭ banii pe drumŭ până la oficiulŭ de vamă.

---

acéstă întêmplare nu se póte hotărî cu siguritate, căcĭ nicĭ anulŭ în care Bogdan a emigratŭ cu Românii din Marmaţia în Moldova nu se scie încă cu positivitate istorică. (Vedĭ „Magyarország történelme“, de Horváth Mihály, tom. II. pag. 123 an. 1860 în Pesta.)

Din cele ḑise se mai vede, câtŭ de zadarnică este munca celorŭ de felulŭ d-lui Pál Hunfalvy (Hunsdorfer), carĭ stăruie sĕ argumenteze, că Românii numai în secolulŭ XIII şi XIV au fostŭ colonisaţĭ în Ungaria, cărcĭ Românii chiar în comitatele cele mai nordice ale Ardélului vechiu în véculŭ alŭ XIII, ba în véculŭ XII avéu casă şi masă şi chiar şi bisericĭ frumóse. Istoria e ca marea, pe fundŭ ii suntŭ aşeḑaţĭ mărgăritarii, celŭ ce voiesce sĕ'i scótă în mijlocŭ de furtună sĕ pierde şi pe sine; cel ce socóte că suntŭ ascunşĭ în spumă pe suprafaţă, nu întêlnesce decâtŭ bulbucĭ ce se spargŭ cu înlesnire la lumina de sóre. Aci zace causa, de ce învĕţatulŭ nicĭ într'o sciinţă nu ajunge la resultate atâtŭ de nimicŭ ca în istoriă. când se lasă a fi condusŭ de patimĭ şi de interese, orĭ studiéză cestiunea numai pe jumĕtate.

Vasilie Vaida.

Dare de sémă

despre venitele şi spesele balului datŭ în Făgăraşŭ în 28 Augustŭ 1889 în favorulŭ Associaţiunei transilvane:

Au incursŭ 253 fl. 9 cr., s'au spesatŭ 188 fl. 54 cr. Rĕmâne profitŭ 64 fl. 55 cr., carĭ s'au dministr at la comitetulŭ centralŭ.

Suprasolvirĭ dela D-nii: George Bariţiu 50 cr. Partenie Cosma 2 fl. Basiliu Raţiu, vicar 50 cr. Dr. Ilar Puscariu 1 fl. 50 cr Dr. Sofron Cosma 1 fl. Dr. Ferdinand Hocmann 1 fl. 50 cr. Dr. Remusŭ Roşca 50 cr. Nicanorŭ Frateşŭ 50 cr. Ioanŭ Rusu, protop. 1 fl. 50 cr. George Golianŭ, comerciantŭ 3 fl. 50 cr. Suma 13 florinĭ.

Pentru carĭ suntŭ rugaţĭ Domnii suprasolvenţĭ a primì pe acéstă cale sincera mulţămită şi recunosciinţă.

F ă g ă r a ş ŭ, în 12 Sept. 1889.

Basiliu Raţiŭ. *Nicolae Cosgarea.*

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Belgradŭ, 16 Septemvre. Doisprеḑece emigranţĭ bosniacĭ şi herţegovinenĭ au trimisŭ cu ocasiunea serbărei onomasticei Ţarului o depeşe, în care-lŭ rógă sĕ continue şi sĕ termine liberarea tuturorŭ Sêrbilorŭ.

Sofia, 16 Septemvre. Preşedintele Sobraniei, Zacharia Stojanoff, a muritŭ în Paris, unde se dusese înainte cu câteva ḑile.

Berlinŭ, 16 Septemvre. Se vorbesce, că Ţarevicĭ a adusŭ cu sine o scrisóre autografă a Ţarului cătră împĕratulŭ Vilhelmŭ.

Neapole, 16 Septemvre. In contra ministrului preşedinte Crispi s'a comisŭ unŭ atentatŭ. Unŭ individŭ Caparoli aruncà cu petri'n elŭ şi'lŭ rănì la falcă şi urechia stângă. Insănătoşarea lui Crispi continuă. Bismarck îi adresà o telegramă cordială.

Kisbér, 16 Septemvre. Maiestatea Sa a fostŭ primitŭ cu însufleţire. Deputaţiunilor comitatelorŭ şi oraşelorŭ le-a rĕspunsŭ Maiestatea Sa: Regularea administraţiunei, ce va ajunge în curênd la ordinea ḑilei, va pretinde şi conlucrarea jurisdicţiunilorŭ. Sperŭ, că vĕ veţĭ împlini acéstă importantă problemă a d-vóstră, lăsândŭ la o parte orĭ-ce interesŭ egoisticŭ orĭ de partidŭ, şi avêndŭ în vedere numai interesele poporaţiunei şi ale binelui comunŭ.

DIVERSE.

O veselă vênĕtóre de urşĭ. Loculŭ întêmplărei fù o mică localitate în comitatulŭ Peştei. Doi ţĕranĭ alergară ḑilele astea la casa comunală, spre a împărtăşì judelui înfiorătórea veste, că unŭ nrsŭ înfricoşatŭ de mare, s'arŭ prin câmpulŭ cu pepenĭ, Ei încredinţară pe judele că acéstă veste ar fi fórte adevĕrată, deórece, ei cu ochii lorŭ au vĕḑutŭ cum înghiţa unŭ pepene după celălaltŭ. Judele luà lucrulŭ ca fórte seriosŭ şi în grabă făcù raportŭ oficialŭ către pretorele (solgăbirĕu) despre vestea auḑită şi-lŭ rugà sĕ-i permită a arangia o gónă de urşĭ. Pretorele unŭ vênătorŭ fórte pasionatŭ se bucurà de petrecerea ce promitea multŭ, şi invità pe toţĭ vênĕtorii de prin prejurŭ sĕ ia parte la gónă. Tóte pregătirile sĕ făcură în modulŭ celŭ mai estinsŭ. Vênătórea se începù. Toţĭ locuitorii erau pe picióre prin tóte locurile se aşédă gonacĭ, toţĭ carĭ participau la vênătóre erau postaţĭ pe la locurile lorŭ, aşteptândŭ momentulŭ sĕ se arete ursulŭ la distanţă, ca sĕ pótă puşca într'ênsulŭ. Dér trecù unŭ césŭ, trecură două, trei, şi ursulŭ nu se mai arătà — ba nu se mai arătà de locŭ. Ursulŭ nu se găsea nicăirĭ, cu tóte că gonacii scotociră deja hotarĕle a trei comune. Societatea de vêntorĭ se întórse fără de nicĭ o ispravă şi pretorele fù silitŭ sĕ despăgubéscă pe óspeţii sĕi printr'o bogată cină. Intêmplarea cu ursulŭ sĕ deslușì mai pe urmă, spre marea ilaritate a societăţii întregĭ: ceea ce vĕḑură cei doi ţĕranĭ într'adevĕrŭ, a fost unŭ ursŭ, însă Dumnealui, Badea Niculai fù de astădată unŭ ursŭ jucătorŭ şi se afla în timpulŭ vênĕtórei deja pe drumŭ sĕ facă o călătoriă de artistŭ, în care sĕ-şĭ arate talentulŭ sĕu. Elŭ nu de bună voiă, ci silitŭ întrà între pepenĭ, unde îlŭ gonise impresariulŭ (îngrijitorul şi conducĕtorulŭ) lui unŭ Românŭ şiretŭ spre a-şĭ economisì banii, ce la din contră ar fi trebuitŭ sĕ-i cheltuiască pe nutreţulŭ ursului.

Artistulŭ-lăutarŭ românŭ d-lŭ *Dobrică Marinescu*, care întorcêndu-se dela Parisŭ a sositŭ în Braşovŭ, va da aicĭ cu trupa sa de lăutarĭ două concerte în sala berăriei orăşănescĭ, aḑĭ Lunĭ în 16 şi mâne Marţĭ în 17 Septemvre.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 15 Septemvre st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.44	Vênd.	9.47
Argintŭ românescŭ -	„	9.40	„	9.43
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.46	„	9.49
Lire turcescĭ - - -	„	10.70	„	10.75
Imperialĭ - - - -	„	9.70	„	9.75
Galbinĭ .	„	5.58	„	5.64
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	102.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.50	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	122.50	„	123.—
Mărcĭ germane - -	„	58.10	„	58.30

Cursulŭ la bursa de Viena

din 14 Septemvre st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	99.45
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	94.55
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	99.90
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	117.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	111.90
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	104.70
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.70
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.70
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	104.70
Renta de hârtiă austriacă - - - -	83.50
Renta de argintŭ austriacă - - - -	84.50
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	110.10
Losurĭ din 1860 - - - - - - -	138. –
Acţiunile băncei austro-ungare - -	912.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	316.25
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	305.50
Galbenĭ împĕrătescĭ- - - - - - -	5.67
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	9.48½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.30
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	119.50

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Cancelaria Negruţŭ

în Gherla—Sz.-ujvár—Transilvania

DESCHIDE ABONAMENT PE ANUL 1889

la

AMICULU FAMILIEI. Ḑiarŭ beletristicŭ şi enciclopedicŭ-literarŭ — cu ilustraţiunĭ. — Cursulŭ XIII. — Apare în 1 şi 15 ḑi a lunei în numerĭ câte de 2—3 cóle cu ilustraţiunĭ frumóse; şi publică articlii socialĭ, poesii, novele, schiţe, piese teatralĭ ş. a. — mai departe tractéză cestiunĭ literare şi scienţifice cu reflesiune la cerinţele vieţei practice; apoi petrece cu atenţiune viéţa socială a Românilorŭ de pretutindenea, precum şi a celorlalte poporaţiunĭ din patriă şi străinătate; şi prin glume, în mare parte ilustrate, nisuesce a face câte o óră plăcută familiei strivite de grijile vieţei; şi preste totŭ nisuesce a întinde tuturorŭ individiḑilorŭ din familiă o petrecere nobilă şi instructivă. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl., pentru România şi străinătate 10 francĭ, lei, plătibilĭ şi în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

PREOTULŬ ROMÂNŬ. Ḑiarŭ bisericescŭ, scolarŭ şi literarŭ — cu ilustraţiunĭ. — Cursulŭ XV. — Apare în broşurĭ lunare câte de $2\frac{1}{2}$—$3\frac{1}{2}$ cóle, şi publică portretele şi biografiile archiereilorŭ şi preoţilorŭ mai distinşĭ, precum şi alte portrete şi ilustraţiunĭ, — mai departe articlii din sfera tuturorŭ sciinţelorŭ teologice şi între aceştia mulţime de predice pre duminecĭ, serbătorĭ şi diverse ocasiunĭ, mai alesŭ funebralĭ, — apoi studii pedagogice-didactice şi scienţifice-literarĭ; şi în urmă totŭ soiulŭ de amĕnunte şi scirĭ cu preferinţa celorŭ din sfera bisericéscă, scolastică şi literară. — Preţulŭ de prenumeraţiune pre anulŭ întregŭ e 4 fl. — pentru România 10 francĭ — lei, plătibilĭ şi în bilete de bancă orĭ marce postalĭ.

Colectanţii primescŭ gratisŭ totŭ alŭ patrulea esemplarŭ.

Numerĭ de probă se trimitŭ gratisŭ orĭ-cuĭ cere.

Totŭ de aci se mai potŭ procura şi următórele cărţĭ din editura propriă:

Renascerea limbei românescĭ în vorbire şi scriere învederită şi apreţiată de Dr. Gregoriu Silaşi. (Op complet). Broşura I. II. şi III. Preţulŭ broş. I. II. câte 40 cr. — Broşura III. 30 cr. Tóte trei împreună 1 fl.

Merinde dela şcólă *sĕu învĕţăturĭ pentru poporŭ* culese din ḑiarulŭ unui scolarŭ de *Dr. Georgiu Popa.* — Opulŭ acesta, pentru povĕţuirile lui valoróse, are sĕ ocupe unŭ locŭ de frunte în bibliotecile nóstre poporale. D-lŭ autorŭ a avutŭ nimerita idee, de a publica prin opulŭ de faţă unŭ ḑiarŭ de şcólă, ce şi-lŭ făcuse ca elevŭ de anul I alŭ şcólei poporale superióre din Câmpenĭ, va se ḑică pe când era în alŭ 4-lea anŭ de şcólă. In acestŭ ḑiar se cuprindŭ diferite impresiunĭ din copilăriă, atâtŭ din şcólă câtŭ şi afară de şcóla: o colecţie bogată de diferite povĕţuirĭ primite dela învĕţătorulŭ sĕu, pe carĭ autorulŭ le-a prelucratŭ şi desvoltatŭ cu multă îngrijire. Cele mai fundamentale principii cu privire la morală, religiune, naţionalitate, igienă, economie, istoriă etc. etc. se află în acestŭ opŭ, aşa că singurŭ numai câteva din cele 32 capitule, cum ar fi d. es. capitululŭ despre fumatŭ, des pre curăţirea trupului etc. ar fi de ajunsŭ pentru a merita sĕ nu lipséscă din nicĭ o bibliotecă poporală românéscă. Opulŭ cuprinde 289 pagine 8^0 —Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto-francatŭ e 1 fl. 10 cr.

Barbu cobzariulŭ. Novelă originală e Emilia Lungu. Preţulŭ 15 cr.

Puterea amorului. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Peţulŭ 20 cr.

Idealulŭ perdutŭ. Novelă originală de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ 15 cr.

Opera unui omŭ de bine. Novelă originală.—Continuarea novelei: **Idealulŭ pierdutŭ** de Paulina C. Z. Rovinar. Preţulŭ 15 cr.

Miseriile sociale. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ 20 cr.

Fântâna dorului. Novelă poporală de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Codreanŭ craiulŭ codrului. Baladă de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Ultimulŭ Sichastru. Tradiţiune de Georgiu Simu. Preţulŭ 10 cr.

Bunica şi Nepoţelulŭ. Schiţă din sfera educaţiunei. După Ernest Legouvé G. Simu. Preţulŭ 10 cr.

Probitatea în copilăriă. Schiţă din sfera educaţiunei. După Ernest Legouvé. Preţulŭ 10 cr.

Elŭ trebue sĕ se însóre. Novelă de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruţŭ. Preţulŭ 25 cr.

Branda sĕu Nunta fatală. Schiţă din emigrarea lui Dragoşŭ. Novelă istorică naţională. Preţulŭ 20 cr.

Numerii 76 şi 77. Naraţiune istorică după Wachsmann, de Ioanŭ Tanco. Preţulŭ 30 cr.

Hermanŭ şi Dorotea după W. de Goethe, traducţiune liberă de Constantinŭ Morariu. Preţulŭ 50 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragediă în 5 acte după Euripide, tradusă în versurĭ de Petru Dulfu. Preţulŭ 30 cr.

Carmen Sylva. Prelegere publică ţinută în salele gimnasiului din Fiume prin Vincenţiu Nicóră, prof. gimnas. — Cu portretulŭ M. S. Reginei României. Preţulŭ 15 cr.

Poesii, de Vasiliu Ranta-Buticescu. Unŭ volumŭ de 192 pagine, cuprinde 103 poesii bine alese şi arangiate. Preţulŭ redusŭ (dela 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Trandafirĭ şi viorele, poesii poporale, culese de Ioanŭ Popŭ Reteganu. Unŭ volumŭ de 14 cóle. Preţ. 60 cr.

Tesaurulŭ dela Petrósa sĕu **Cloşca cu puii ei de aurŭ.** Studiu archeologic de D. O. Olinescu. Preţulŭ 20 cr.

Biblioteca Sătenului Românŭ. Cartea III şi IV, cuprindŭ materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ la ambele 50 cr. — câte una deosebĭ 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii fórte interesante şi amusante. Preţulŭ 30 cr.

Colectă de recepte din economiă, industriă, comerciu şi chemiă. Preţulŭ 50 cr.

Economia pentru scólele popor. de T. Roşiu. Ed. II. Preţulŭ 30 cr.

Spicuire din istoria pedagogiei la noi — la Românĭ. De V. Gr. Borgovan. Preţulŭ 15.

Manualŭ de Gramatica limbei române pentru scólele poporalĭ în trei cursurĭ, de Maximŭ Popŭ, profesorŭ la gimnasiulŭ din Năsĕudŭ. — Manualŭ aprobatŭ prin ministeriulŭ de culte şi instrucţiune publică cu rescriptulŭ de data 26 Aprilie 1886, Nr. 13,193. — Preţulŭ 30.

Nu mĕ uita. Colecţiune de viersurĭ funebralĭ, urmate de iertăciunĭ, epitafiă ş. a. Preţulŭ 50 cr.

Carte conducĕtóre la propunerea calculărei în scóla poporală pentru învĕţătorĭ şi preparanḑĭ. Broş. I. scrisă de Gavrilŭ Trifu profesorŭ preparandialŭ. Preţulŭ 80 cr.

Catechese pentru pruncii şcolarĭ din şcólele poporale. După George Mey preotŭ în Schörzkirch din diecesa de Rottenburg de Titu Budu parochŭ gr. cat. în Satu-Siugatagu, protopopulŭ distr. Mara, adm. Vicarialŭ alŭ Maramureşului etc. etc. Ediţiunea II. Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ 1 fl. 05 cr.

Din trecutulŭ Silvaniei. Legendă de Victorŭ Russu. Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ 1 fl. 05 cr.

Prin mórte la victoriă. Comediă într'unŭ actŭ. După A. Kotzebue localisată de Irina Sonea n. Bogdanŭ. Preţulŭ unui esemplarŭ 10 cr.

Influinţa mândriei. Novelă de Paulina C. Z. Rovinaru. Preţulŭ unui esemplarŭ 30 cr.

Cuvêntărĭ bisericescĭ în tóte sĕrbătorile de peste anŭ de *Ioanŭ Papiu.* — Unŭ volumŭ de peste 24 cóle 8^0 mare, hârtiă fină. — Numele d-lui I. Papiu este multŭ mai bine cunoscutŭ clerului românŭ, decâtŭ sĕ fiă de lipsă a mai recomanda acestŭ nou productŭ alŭ d-sale. Clerulŭ românŭ a învĕţatŭ a'i apreţui scrierile d-sale pentru însemnata lorŭ valóre literară.—Noulŭ tomŭ de predicĭ întrece însĕ tóte volumurile de predicĭ edate pănă acum, prin întocmirea sa — avêndŭ o notiţă istorică la fie-care sĕrbătóre, — care arată timpulŭ introducerei, fasele prin carĭ a trecutŭ şi modulŭ cum s'a stabilitŭ respectiva sĕrbătóre. — Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ e 2 fl. v. a.

Cuvêntărĭ funebrale şi iertăciunĭ pentru diferite casurĭ de mórte, întocmite de Ioanŭ Papiu. — Acestŭ volumŭ de peste 24 cóle cuprinde: 8 cuvêntărĭ acomodate pentru orĭ-ce casurĭ ordinare de mórte, 4 pentru casurĭ ordinare de mórte întêmplate în timpurĭ diferite ale anului, 10 la casurĭ ordinare însĕ mai specialĭ de mórte, 4 la înmormântarea omenilorŭ bĕtrânĭ, 5 la înmormêntarea pruncilorŭ, tinerilorŭ şi a junilorŭ, 9 la casurĭ de mórte specialĭ; — apoi pe mai bine de patru cóle urméză o mulţime de iertăciunĭ precedate de o introducere generală în iertăciunĭ, şi anume: 1 iertăciunile bărbatului dela muiere, 2—a muierei dela bărbatŭ, 3 — a părintelui dela fii, 4 — a mamei dela fii, 5 — a fiilorŭ dela părinţĭ, 6 a fratelui sĕu surorei dela fraţĭ şi surorĭ, 7 — a nepoţilorŭ dela moşĭ, móşe, bunĭ, bune, străbunĭ, străbune, 8 — a nepoţilorŭ dela unchiu şi mătuşe, 9—dela nĕmurĭ şi consângenĭ mai depărtaţĭ, 10—dela consoţĭ de aceeaşĭ ocupaţiune, 11—dela binefăcĕtorĭ, amicĭ, cunoscuţĭ şi dela toţĭ creştinii adunaţĭ. Recomandămŭ clerului românŭ acestŭ bogatŭ volumŭ de cuvêntărĭ funebralĭ şi iertăciunĭ lucrate amĕsuratŭ tuturorŭ cerinţelorŭ preoţimei fungente la casurĭ funebralĭ. Preţulŭ unui esemplarŭ spedatŭ franco e 2 fl. v. a.

Cuvêntărĭ bisericescĭ, tomulŭ III, scrise de Ioanŭ Papiu.—Acestŭ tomŭ cuprinde predicĭ pe Duminecĭ şi se estinde pe 12 cóle 8^0 mare.—Preţulŭ unui esemplarŭ spedat franco e 1 fl. v. a.

Orientele catolicŭ sĕu **concordanţele tradiţiunei** în douĕ limbĭ—română şi latină, tractéză despre primatulŭ bisericei şi se estinde pe 22 cóle 8^0 mare. —Scrisŭ de Ioanŭ Papiu.—Opulŭ acesta a fostŭ recensatŭ favoritorŭ şi lăudat şi de foile străine.—Preţulŭ unui esemplarŭ spedatŭ franco e numai 1 fl. 50.

Resultatele filosofiei sĕu cunoscinţele cele mai de frunte despre natura spirituală a omului, despre relaţiunile şi scopulŭ lui espuse în modŭ popularŭ de profesorulŭ Dr. Iosifŭ Frapporti şi prelucrate în traducere liberă (cu facultate dela autorulŭ) de Ioanŭ Papiu. —Acestŭ opŭ, care se estinde pe 11, cóle 8^0, e fórte acomodatŭ ca premiu pentru cei ce absólvă scóla poporală, se vinde cu preţulŭ numai de 50 cr esemplariulŭ spedatŭ franco.

Manualŭ catecheticŭ pentru primii anĭ scolasticĭ, prelucratŭ după I. A. Fritz de Basiliu Raţiu, fostŭ profesor de s. scriptură, catechetică şi meto dică în seminariulŭ archidiecesanŭ din Blaşiu, actualmente vicarŭ archiepiscopescŭ în Făgăraşŭ.—Acestŭ opŭ de mare însemnătate pentru literatura catechetică româna este o prelucrare liberă, schimbândŭ unele aplicărĭ practice cu altele recerute de relaţiunile şi lipsele băieţilorŭ noştri, ér ceremoniele bisericescĭ înlocuindu-le cu cele prescrise şi usitate în biserica nóstră română. In note se arată şi procederea ce are sĕ o observe catechetulŭ faţă cu discipulii sĕi. Acéstă scriere are sĕ fiă unŭ îndreptarŭ în mâna catecheţilorŭ, învĕţătorilorŭ şi a părinţilorŭ la instrucţiunea religiósă-morală, ce au sĕ o dea micilorŭ băieţĭ.—Preţulŭ unui esemplarŭ din acestŭ opŭ,— care pórtă clausula aprobărei prea ven. Ordinariatŭ metropolitanŭ din Blaşiu şi care cuprinde 222 pag. 8^0, avêndŭ mai multe poesii în textŭ, — este 1 fl

Omiliile celui dintre sfinţĭ Părintelui nostru Ioanŭ Gură-de-Aurŭ la epistolele sfântului apost. Paulŭ către Titu şi Filemonŭ. Traduse de Constantinŭ Morariu. Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto francatŭ e 60 cr.

Dumneḑeésca liturgie a celui dintru sânţĭ părintelui nostru Ioanŭ Chrysostomŭ compusă din operele acelui sântŭ părinte, de Ioanŭ Boroşiu parochŭ gr. cat. şi ases. consist. Preţulŭ unui esemplarŭ cu porto-francatŭ e 40 cr.

Cele mai eftine cărţĭ de rugăciunĭ:

Mărgăritarulŭ sufletului. Carte bogată de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ, fórte frumosŭ ilustrată. Preţulŭ unui esemplarŭ broşuratŭ e 40 cr., legatŭ 50 cr., legatŭ în pânză 80 cr., legatŭ mai fin 1 fl., legat în piele 1 fl.30, în legătură de luxŭ 2.50—2.80

Miculŭ mărgăritarŭ sufletescŭ. Cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ bisericescĭ — frumosŭ ilustrată, pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele. Preţulŭ unui esemplarŭ broşuratŭ e 15 cr., — legatŭ 22 cr., legatŭ în pândă 26 cr.

Cărticică de rugăciunĭ şi cântărĭ pentru pruncii scolarĭ de ambe secsele. Cu mai multe icóne frumóse. Preţulŭ unui esemplarŭ e 10 cr.; 50=3 flor.; 100=5 fl.

Visulŭ Prea Sântei Vergure Maria a Născĕtorei de D-ḑeu urmatŭ de mai multe rugăciunĭ frumóse. Cu icóne frumóse. Preţul unui esemplar legat spedat franco e 12 cr., 50 esemplare 5 fl., 100 esemplare 9 fl. v. a.

Epistolia D. N. Isusŭ Christosŭ. Preţulŭ unui esemplarŭ legatŭ şi spedatŭ franco e 15 cr.; 40 de esemplare 6 fl.; 100 esemplare 10 fl.

A se adresa la „CANCELARIA NEGRUŢU“ în Gherla (Sz-ujvár. — Transilvania), unde se cumpĕră acţiile tuturorŭ băncilorŭ române cu preţurile cele mai bune.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.